

AZ IDŐ JÓL ELTÖLTÉSÉNEK MÓDJA MINDENFÉLE RENDBEN

Idegen országban, idegen nyelvből fordított magyarra

Az idő
jóll eltöltésének
Módja
Mindenféle rendben.

Idegen országban idegen nyelv-
ből fordított Magyarra.

1742.

ELÖLJÁRÓ BESZÉD

Ha a testi nyavalyák iránt azt igazán tartják, hogy aki a nyavalyát nem üsméri, azt meg sem gyógyíthatja, a lelki nyavalyák felől is hasonlót lehet mondani; mivel a bizonyos, hogy sokan vannak olyan jó természetűek, akik el nem mulatnák az Istent azon kérni, hogy meggyógyítsa gyengeségekből, hogyha megüsmernék a veszedelmet, amelyben vetik őket.

A restség egyike azoknak a nyavalyáknak, vagy hogy jobban mondjam, az a többi között legveszedelmesebb. Ez olyan elrejtett vétek, mely az egész világot elrabolta; igen kevesen is vannak olyanok, ha ki-ki jól megvizsgálná magát, akiben restség nem talátnék, némelyekben több, némelyekben kevesebb. Mindazonáltal nincsen talám senki is, aki magát restnek tartaná lenni; az igaz, hogy ez a vétek olyan, mint a virág alatt elrejtett kígyó.

Erre való nézve, minthogy nincsen senki is, aki magának annyira ellensége volna, hogy ne érezné nagy kötelességét az olyanhoz, aki tudtára adná, hogy meg akarják étetni, lehet tehát reménleni, hogy az értelmesek kedvesen veszik, és olvassák ezeket a beszélgetéseket.

Ugyanazért is neveztem ezeket az idő jól eltöltése módjának, mert mindenféle rendű és mesterségű emberek vehetnek magoknak valamely oktatást. És megláthatják ezekből, mint kell az időt megkímélni, és hogy micsoda jó erkölccsel kell az embereknek gyermekségektől fogvást ellene állani a restségnek úgy, hogy egész életükben nem fognak időt találni a henyélésre.

Ajánlom, Édes Jésum, azt az időt, melyet ezen írásban töltöttem, és adjad, hogy mind nekem, mind azoknak, kik ezt fogják olvasni, lelki hasznokra légyen, és a te dicsőséges szent nevednek dicséretire.

ELSŐ NAPON

A restségről és annak eredetéről való beszélgetés

Gondolom, hogy nagy rövidséget tettem volna azoknak, kik az időt jó és hasznos olvasásban szeretik némelykor foglalni, hogyha egynehány főrenden lévő személyeknek beszélgetéseket eltitkoltam volna, amelyeket mind haszonnal, mind pedig kedvesen lehet olvasni. Azok a beszélgetések csak hat napig tartottanak, de szükséges elsőben megmondani, hogy kik legyenek azok a személyek.

Legelsőbben Diánnán kezdem el, aki is mintegy negyvenesztendős korában özvegyé marada, de aki mindenkor a cifraságban és az kényesen való életben töltötte idejét, mint olyan, akinek a nagy jószág módot adott mindenre.

Angyélika, Diánnának atyafia lévén, csaknem mindenkor is nála lakott. E' szép és mintegy húszesztendős leány lévén, az ésszel való tréfás nyájasságot az jó erkölcsökkel meg tudta egyeztetni.

Páter Dénes, minthogy a Diánna urával atyafiasok voltak, azért ő is elment némelykor látogatására, amint legközelebb is egy hetet töltött nála. Evilági pap lévén, az ő okos, értelmes és jó természetiért mindenek becsülték és szerették.

Télámon pedig huszonhárom vagy huszonnégy esztendős ifiú lévén, azonkívül mind főrendű, mind sok jószágú, a multságban töltötte inkább ideit, mintsem a tanulásban. Olyan volt, mint akiről azt szokták mondani, hogy mindent tud, de semmit sem tanul. E' gyakorta menván Diánnához, Angyélikával mindenkor vetekedésben voltak.

Télámon idejénkorán Diánnához menván, mindjárt panaszkodni kezdék, hogy Angyélika végben nem vitte, amire kérte volt őtet. Angyélika is mentegetvén magát, ezen sok ideig vetekedések egymással. És tovább is tartott volna a vetekedések, de tíz óra tájban páter Dénes Diánnához menván, félbenhagyatá vélek. Diánna pedig szokása szerint még ágyban lévén, széket tétete az ágya mellé, és a pátert leülteté. Holmi beszélgetés után, a páter nem

titkolhatván el a maga gondolatját, mondá, hogy még idején akart volna véle beszélgetni holmi szorgos dolgok iránt, kik az atyafiakat illetik, de minthogy még az ágyban volt, nem akart hozzája bémenni, és hogy bánja az időt hejában vesztegetni.

– Tudom, hogy kegyelmed még idején az ajtómon volt – felelé Diánna. – De miért nem jött bé kegyelmed, ha szinte az ágyban voltam is, vagy pediglen tizenegy órára lehetett volna halasztani, amikor fel szoktam öltözni. Kegyelmed itt nem lévén idegen, mindenkor bėjőhet hozzám.

Erre a páter felelé, hogy igen köszöni emberségét.

– De igen bánnám, ha kegyelmednek alkalmatlan volnék; úgy tetszik az is nékem, hogy nem illik az én rendemhez olyankor menni az asszonyokhoz, mikor még ágyban vannak vagy öltöznek.

Erre Télámon mondá mintegy nevetségből, hogy a páter igen nehéz és akadályos természetű volna. Erre felelé a páter, hogy éppen a' nem volna.

– De ha kívántatik, azt megvallom kegyelmednek, hogy sohasem szerettem olyankor menni az asszonyokhoz, amidőn öltöznek. Azon kívül is olyan rosszul töltik el azt az időt, azon szín alatt, hogy úgy illik egy főasszonyhoz, hogyha szinte ne szóljak is arról a hejában való véghetetlen csinogatásról. De abban nem lehet kételkedni, hogy az Istent meg ne bántsák, és mindazok is, kik azt jóváhagyák.

– Bezzeg, páter uram– mondá Diánna –, igen vétkeseknek tartja kegyelmed a mi cselekedetinket. Hát azért jött kegyelmed ide, hogy nekünk prédikáljon?

– Bizonyára nem azért – felelé a páter –, mivel vagyon kegyelmednek más gyóntatópapja, de minthogy az alkalmatosság így hozta magával, nem titkolhatám el gondolatomat. Tudja kegyelmed, hogy meg szoktam az igazat mondani, amelyért bocsánatot is kérek az asszonytól.

Angyélika látván, hogy a páter egy kevesé megütközött volna a Diánna szaván, kezdé menteni, mondván, hogy azt jól cselekeszi, ha az igazságot el nem fedezi, és kimondja. De a páter ezekre nem felelvén, Télámon kérdé:

– Hogy lehetne a'páter uram? Hát a kegyelmed mondása szerint az egész főasszonyok elkárhoznak?

– Egy kevesé csak lassan – felelé a páter –, az igen kemény beszéd volna; az ítélest az Istenre kell hagyni. De a' bizonyos, hogy az olyan asszony, aki egyebet nem cselekeszik, csak eszik, iszik, aluszik, magát mulatja és cifrázza, és aki az ilyen életben meghal penitenciatartás nélkül, az olyan nagy veszedelemben vagyon üdvessége felől, hogyha csak az Isten csudálatosan nem üdvezíti.

– Hát, páter uram – mondá Télámon –, az ő frajcmerei hová lesznek, holott ők tartják őket, három vagy négy óráig a tükör előtt, amég őket felkendődzik és felfodorítják; ők bosszantják őket, ők ingerlik haragra, némelykor a pántlikát nem jól fordítják, vagy a csipke nem elég fodrosan áll. Hát az ilyen leányok nem kárhoznak-e el ők is?

Angyélika vévén észre, hogy ez a beszéd őtet is illetné, mondá mosolyogva a páternek: Ne adjon kegyelmed hitelt a Télámon beszédének, mert mi összevesztünk egymással.

– Nem kell félni – mondá a páter –, mert se Télámon, se én, senkit el nem kárhoztathatunk; nemhogy Angyélika helybenhagyná ezeket a hejábanvalóságokat, de tudom, hogy még azokat elhagyattatná, ha lehetne. De sőt még az a nagy szorgalmatosság, fáradság, amelyeket szenvednek némely haragos, nyughatatlan, változó természetű asszonyoktól, az üdvességekre szolgál az olyan leányoknak, kik azt az Isten kezéből alázatossággal és békességes tűréssel veszik.

– Oh! mint örülök ezen, amit a páter mond – mondá csak lassan Angyélika –, mintha a szívemben nézhetne.

– De mit susogsz te magadban, Angyélika – mondá Télámon –, mondd ki, hadd halljuk.

– Mit mondok? én is azt akarom megtudni – felelé Angyélika – a pátértől, hogy hová lesznek azok a sok haszontalan legények, kik három óráig eldicsérik egy asszonynak a szoknyáját, meg annyi ideig elcsudálják a fülbenvalóját, nyakravalóját, és leggyakrabban a templomot is elmulattatják véle és mivelünk. Vagy ha oda elmegyünk, leggyakrabban azokkal a heverőkkel megyünk, akik csak azért kísérik az asszonyt a templomba, hogy véle trécselhessenek, a szolgáló pedig ott is messze áll az asszonyától.

– Lassan, lassan, Angyélika – mondá Diánna.

– Legyen úgy – felelé Angyélika –, de oltalmaznom kell magamot, ha ellenem szólnak.

– Jól mondod, Angyélika – mondá Télámon –, legalább ha te elkárhozol, mi is ott leszünk. – Ezen ismét veszekedést kezdettenek volna el, ha a páter időt adott volna nékiek. Aki is mondá: – Az Isten ne adja, nem kell kárhoztatni se egyikét, se a másikat, hanem a rendetlen életet keresztényi életre kell fordítani.

– Páter uram – mondá Diánna –, kegyelmed igen kemény, nem akarnám, hogy kegyelmed volna az én gyóntatópapom.

– Tudom – felelé a páter –, arra se értelmem, se elegendő nem vagyok. Nem is olyan szándékkal jöttem ide, hogy cathekizáljak. Nem is tudom, hogy eredtem oly mélyen a beszédbe, amelyről bocsánatot kérek. Jobban is cselekeszem, ha arról a dologról beszélek, amely ide hozott, és amely nem egyéb, hanem hogy az asszony ne halogassa már továbbra azokat a leveleket felkeresni. Mivel elég volt már egy holnaptól fogvást két óráig való dolgot végbenvinni, és megmenteni egy levéllel és egynehány szóval a jószágocskáját olyan embernek, akinek három gyermeke vagyon.

– Igen örülök azon – felelé Diánna –, ha valamiben szolgálhatok másnak, de minthogy egy kevesé nem jól érzem magamot, talám meg lehet holnapra halasztani.

Ezen elhűlvén a páter, kérdé: – Hát rosszul vagyon az asszony? Én éppen nem tudok hízelkedni, követem az asszonyt, mert azt gondoltam, hogy csak nyugodalomnak kedviért marad ennyi sokáig az ágyban.

– Mi jól üsméri az asszonyt – mondá erre Angyélika, de csak lassan!

– De még több is vagyon hátra – mondá Diánna –, mert már két naptól fogvást nagy fogfájást érzettem, és még most sem vagyok jól.

Oh' Istenem, mit fog kegyelmed mondani felöllem, páter uram, hogy egy holnaptól fogvást még semmit sem cselekedtem azért a szegény emberért; mivel sok vendégim voltanak azolta, vagy pedig én mentem mások látogatásokra, hol pediglen sétálni kellett mennem. Azt tudja kegyelmed, az ilyet el nem lehet mulatni.

– Igen bánom – felelé a páter, a vállát vonítván –, mivel minden dolog csak abban áll, hogy egy levelet fel kell keresni, és arra annak a szegény embernek jószágát visszaadják; ahhoz csak egy óra kívántatnék, mégis már egy holnaptól fogvást semmit sem vihetek végben. Meg sem mondhatom, hogy mennyi nyomorúságot szenved az az ember, akinek is felesége holmijit zálogban adta, hogy a gyermekeit táplálhassa. Reménlem, hogy az asszony el nem feledkezik róllok.

A páter tovább is terjesztette volna panaszát, de az ebédnek ideje lévén, a Diánna ágya mellé asztalt terítének, és az étket felvivék. Az asztaltól alig költenek fel, hogy Angyélika tudtára adá Diánnának, hogy a Grófné inasa a külső házban várakozik. Aki is parancsolá, hogy hadd hínák bé. Nó te kis Csutak – mondá Diánna –, mint vagyon a Grófné? Igen frissen – felelé az inas –, és az asszonyt köszöntetvén, tudakoztatja az asszonynak egészsége mint szolgál, és hogy ha volna-é asszonynak kedve a városra menni sétálásnak kedviért.

Diánna egy kevesé gondolkodván, mondá: – Köszöntséd, fiam, az asszonyodat nevemmel, igen kedvesen veszem jó akaratját, egy kevesé jobban érzem magamot, és ide elvárom.

Télámon mondá azután az inasnak: – Köszöntséd az asszonyt számmal, én is el fogom kísérni az asszonyt.

– Nem gondolom, páter uram – mondá nevetve –, hogy kegyelmed azt rossznak tartsa, ha a városra mennek sétálni; mivel a sétálás ártatlan multság.

– Ihon az én szentem – mondá Angyélika. – Én Istenem, mi nagy szüksége volna arra, ha egyszer valamely erős oktatással megmosná a fejét, mert minden ártatlanság önála.

– Nem veszed-é észre Angyélika – mondá a páter –, hogy csak magát akarja mulatni őkegyelme, mivel jól tudja, amit kellene tudni.

– Bizonyára nem tudom – felelé Télámon –, úgy mondom, valamint gondolom, és azt is tartom, hogy nem vétek a városra sétálni menni.

– Én pediglen – felelé hirtelen a páter –, azt hiszem, hogy sokszor vétek. Nem mondom, hogy a sétálás vétek volna, sőt még a'szabad, mikor valamely munka után az elme nyugosztalására cselekeszik. De a városra való sok sétálás, csak azért, hogy másokat nézzünk, és minket is nézzenek, a'vetek.

– De honnét vagy on a' – mondá Télámon –, hogy minden vétkes? Megütököztem én egy kevesé azon.

– Megmutatnám én azt kegyelmednek – mondá a páter –, ha itt volna annak helye és ideje.

– Miért nem volna annak itt helye? – mondá Télámon. – Az asszony nem bánja, mikor olyan dolgokat mondanak. Ha szinte egyébert nem is, csak azért, hogy szégyen nem tudni olyan állapotokat, amelyeket tudni kellene; azokat meg kell tanulni azért, hogy lehessen azután beszélni azokról, ha az alkalmatosság kívánja.

– Beszéljen kegyelmed, beszéljen, páter uram! – felkiálta az ágyból Diánna – én örömet hallgatom kegyelmedet.

– Kérem kegyelmedet, páter uram – mondó Angyélika –, oktassa kegyelmed őket. A vasat nem kell hagyni, hogy meghűljön; ezeket a lelkeket talám megtérítheti kegyelmed.

– Bizonyára – mondá a páter –, nem gondolom, hogy rossz szándékban legyenek; mert amint mondá Télámon, a rendetlenség csak a mi tudatlanságunktól és hivalkodásunktól vagy on. Azaz attól, hogy nem akarjuk magunkat megüsmérni, holott arra sok idő nem kellene.

Azt meg kell tudni, hogy az Isten minket teremtvén, belénk oltotta a kívánságot, hogy kívánjuk megtartani az ő munkáját, és hogy annak szerezzünk minden jókat, amik azt boldoggá tehetik. Ugyanezt a kívánságot szokták nevezni magukhoz való szeretetnek; ez oly természet szerént való indulat, amellyel keresünk a magunk megtartását és boldogságát. Minthogy az Istentől származik, igen jó és helyes magában, mert semmi rossz nem jöhet az Istentől. Ezt a kívánságot szüntelen is megtartja az emberben, mert minthogy a maga dicsőségére teremtette, ugyanannak a dicsőségnek is kell megtartani a maga munkáját, mindaddig, valamíg bé nem teljesíti az őiránta való isteni akaratjának rendelését.

Minthogy pedig ez a magunkhoz való szeretet az Istentől származik, és minthogy azt magáért oltotta mibelénk, szükséges azért annak a szeretetnek jónak és helyesnek lenni, mindenben csak az Istent tekinteni, csak egyedül őbenne és őérette munkálodni. Mi következik ebből vagy mi következett Ádámban vétkezésekor, akitől származik az egész emberi nemzet? A' következett, hogy elfordítván az Istentől azt a szeretetet és akaratot, amely jó magában, nem az Isten akaratja alá veté magát, hanem a magáét követé, a jót nem az Istenre való nézve szereté, hanem magáért. Rosszul élván azért a jóval, azt meg is rontá, és ez a megromlás mibennünk elárada; hasonlót cselekeszünk, valamint ő cselekedett. Azért is mostanában a magunkhoz való szeretet megromlott szeretet, hogyha csak az Isten kegyelmével az elébbeni tisztaságára nem hozza.

Ez okáért is nevezik ezt a szeretetet rossz kívánságnak, mivel *gyökere minden rossznak*, valamint mondja az apostol. 1 Tim. 6. 10. A' bizonyos, hogy mindenféle véték ettől származik. E' háromféle ágra is oszlik, és mindenik ág rossz gyümölcsöt terem. Az első ág a gyönyörködtetésnek szereteti; a második a világi jóknak szereteti, a harmadik az előmenetelnek szereteti. Ezeket nevezi Szent János *a test kívánságának, a szem bujálkodásának, és az élet kevélységének*. 1Joan. 2. 16. Az első ágnak három halálos gyümölcssei ezek: a tisztátalanság, torkosság és a restség. A második ágnak gyümölcse a

fösvénység, és a harmadik ágak a kevélység. De minthogy ezek a szeretetek s' kívánságok sokféle akadályokat és ellenkezéseket szenvednek e'világon, azért azok az akadályok és ellenkezések gerjesztik fel a haragot, a bosszúállást és az irigységet. Ezekből a fővétekből meg más sokféle vétkek származnak, és az első vétektől fogvást, ugyanezért vagyon olyan nyomorult állapotban a természet.

Hogyha belsőképpen megtekéntenők magunkot, megláthatnók: először, hogy minden nyomorúságunk a magunkhoz való szeretettől erednek. Ettől is vagyon, hogy a magunkhoz való rendeletlen szeretet magában foglalja azt a kívánságot, amely minden vétkek oka. S. Thom. 22. qu. 77. art 4.

Másodszor, valamint hogy a lámpásban való tüzet az olaj táplálja, hasonlóképpen táplálja ezt a szeretetet a kevélység és a restség. Értem azt a kevélységet, amely a magunkhoz való szeretetet megrontja annyiban, hogy az ember csak a magahittségéből fordítja el szeretetét az Istentől, hogy azt magának megtartsa. Ezért is nevezi a Szentírás a kevélységet *minden vétkek kezdetinek*. Ecclesiast. De minthogy ki-ki megüsmérheti és érezheti magában ezt az igazságot, azért nem is szükséges, hogy hosszú beszéddel megmutassam, micsoda veszedelmes ez a vétkek, és hogy micsoda ellenkező legyen azzal az étellel, amelyet a Krisztus szabott nekünk, hogy elérhessük azt a dicsőséget, amelyet megérdemlett nekünk kimondhatatlan nagy alázatosságáért.

De akármely veszedelmes legyen a kevélység, de a restség még valamennyire veszedelmesebb, és ennek hamissága annál is veszedelmesebb, hogy mind másféle úton igyekezik minket elveszteni. Mert a kevélység mindent erővel cselekeszik, és így magát megüsmérteti mibennünk. Csak egy kevesé vizsgáljuk meg magunkot, és észrevesszük, hogy kevélységtől indítatunk, amidőn nagyravágyunk, vagy mikor igen nehezen szenvedjük, ha megbántanak.

De a restség olyan betegség, amely elrejtí magát a szívnek mélységében, és láthatatlanná teszi magát olyankor is, amidőn minden cselekedetinkben észre lehetne őtet venni.

Ezért mondotta olyan okosan egy nagy elméjű, hogy akármely lankadtságú legyen is, de az embert meggyőzi, az akaraton és ez életben való cselekedeteken uralkodik, a jó erkölcsöket elrontja, és minden szándékinknak parancsol. Végűre el lehetne azt mondani, hogy a restség mintegy boldogsága a léleknek, amely mindenről megvigasztalja. Reflex. mor. 290.

Oh, Istenem! de micsoda boldogság az, amely elereszteti velünk az igazán való boldogságot, amelyért e' világra jöttünk! Micsoda boldogság az, amely az örök kárhozatra vezet, annyi sokféle mentség után. Ezért is szokták azt tartani, hogy semmi nem vétkes, hogy minden ártatlan dolog, Hogy minden jó erkölcs, mert mindent csendességgel tekéntenek, és semmi nem tetszik restségnek.

– E' tetszik nekem! – felkiálta Angyélika.

– A restség – mondá a páter –, a szentatyák szerént olyan bánkodás, szomorúság és olyan nehézség, amely a kedvet elveszi, és minden jó cselekedetet megutáltat, valamint utálja a dolgot, a nyugodalmat úgy szereti. St. Thom. 2. 2. qu. 35. art. 2. Az isteni szeretet az

évangelium szerint való életre int minket, amelynek a penitenciatartásban kell végbenmenni. A restség pedig eltávoztat minket attól, ami nehéznek látszik lenni, az alkalmatosságot és a nyugodalmat keresteti velünk.

A restség megutáltatja velünk a jó erkölcsöt és mindazt, ami az Istent és a mi üdvességünket illeti. Megvetteti és nehezen szenvedtetni velünk azokat a személyeket, kik jó beszédekkel vagy jó példaadásokkal intenek minket kötelességünkre. Minden dicséretes cselekedettől elkedvetlenít minket, hogyha a' valamely nehézséggel jár, és az a kedvetlenség kétségben ejt minket, hogy valaha elérhessük a jó erkölcsöt, erre való nézve nem erőlködünk, hogy azt elérjük.

A restség olyan lankadtságot okoz a lélekben, hogy idegenséggel tekintik mindazt, ami a jó életre vezethetné. Ebből a lankadtságból származik a tunyaság, úgyannyira, hogy semmit sem cselekesznek; e' pedig olyan szunnyadás, amely lomha módon és ímmel-ámmal viteti végben azt a keveset is, amit cselekeszünk. Ezért is intette Szent Pál a híveket, mondván, *ne legyetek restek hivatalotokban, buzgók legyetek, mert az urat szolgáljátok*. Rom. 12. 11.

A restség még az elmében is olyan rendeletlenséget okoz, amely minket sok haszontalan és tilalmas dolgokra vezet, és sok olyan multságokra, amelyek megutáltatják velünk a jó dolgokat. *Nullus diu absque delectatione potest manere cum tristitia*. Arist. Eth. 8. c. 5. et 6. Ezek is okozák, hogy az elme egyszersmind sokféle dolgokra adja magát. Ebből következik azután, hogy mindent akarnánk tudni, látni és hallani. Ettől is vagyon az a sok véghetetlen hejábanvaló beszélgetés, azok a gyakorta való nyughatatlanságok, melyek okai, hogy nem vagyunk elégségesek magunkkal akármicsoda állapotban legyünk. Végűre az a változás, az a szüntelen való állhatatlanság, amelyek minden órában megváltoztatják velünk minden szándékunkot és igyekezetünket. Ezek azok a nyomorúságok, melyeket mivel bennünk a restség, és amelyeket mielőttünk eltitkolja.

– A' bizonyos – mondá Angyélika, tekintvén Télámonra –, hogy sokan vannak olyanok, akiknek szükséges volna ezeket megtanulni.

– Mindezeket, amiket mondtam – mondá a páter –, könnyű két dologgal béfejezni. Először, hogy a restség halálos vétek, mivel oltja bennünk az isteni szeretetet, amely mivelünk végbenviteti mindazt, ami az Istent, a mi üdvességünket és hivatalunkot tekénti. Másodszor, hogy az egész világi élet, mely a restségen forog, és amely inkább halál, hogysem élet, nem egyéb hanem szüntelen való vétek, mivel a vétkes dolog csak vétket okozhat.

– Ez ilyen formán nehéz dolog volna – mondá Télámon.

– Ha nékem nem akar kegyelmed hinni – mondá a páter –, hitelt kell adni egy nagy szentnek, aki is azt mondja, hogy ha elmulatják azt, ami az üdvességhez való, és hogy ha akarattal elmulatják azt, ami az Istent tekénti, úgyannyira, hogy még az ő szeretetinek is ellene mondanak, a' halálos vétek. St. Thom 2. 2. qu. 54. art. 3.

Azt pedig kell tudni, hogy az isteni szeretet abban áll, hogy a parancsolatját végbenvigyék, jót cselekedjenek, és hogy hasznat tegyenek abban a rendben, amelyben tett kit-kit. *A' szeret*

engemet – mondja a Kristus –, aki megőrzi parancsolatimot, és aki elmulatja a jó utat, a' halálba esik. Prov. 19. 16.

A Grófné, amint megizente volt, elérkezvén, félbenhagyatá a páterrel beszédét. Diánna is az ágyból felkelvén, megköveté a pátert, mondván, megbocsásson, ha félbenhagyatja véle beszédét, de minthogy sétálni kell menni, azért másnapra lehet hagyni.